

Pišući PISMO JEDNOM SRPSKOM KNJIŽEVNIKU (tiskano je u SLOBODNOJ DALMACIJI, 7. 9. 1991.) rekao sam, tj. ponovio neke Camusove rečenice iz PISAMA JEDNOM NJEMAČKOM PRIJATELJU. »Ne vjerujem da se sve mora podrediti cilju prema kojemu se ide. Ima sredstava koja se ne mogu opravdati. Ne želim za svoju zemlju bilo kakvu veličinu, onu od krvi i laži«, a kao odgovor na optužbu da, u tom slučaju, ne volim svoju zemlju: »Naprotiv, o svojoj smo zemlji stvorili ideju zbog koje ona zauzima mjesto pored drugih veličina — prijateljstva, sreće i želje za pravdom. Zbog toga smo strogi prema njoj. Nismo joj dali robove. Nismo nikoga ponižili zbog nje.«

Tada, u rujnu 91., u srcu rata, nije mi bilo ni na kraj pameti da ću uskoro pisati i Vama (uglednom hrvatskom književniku, akademiku književnosti) ne s istom, ali sa sličnom zebnjom. Na žalost, došlo je, prebrzo je došlo i to vrijeme. Iscurilo je iz džepova kojekakvih prevrtljivaca, pužavaca, mjesecara, pa i mjesecara patriotizma, a što se mene osobno tiče — čašu je prelio Dubravko Horvatić, dobar pjesnik (treba li dodati na sreću?) i loš urednik, glavni i odgovorni HRVATSKOG SLOVA.

Ovo što slijedi, poštovani gospodine, ružna je pripovijest o dvojici sredovječnih hrvatskih književnika. Obojica su, čini se, na istoj »strani«, samo što je prvi

PISMO JEDNOM HRVATSKOM KNJIŽEVNIKU

Svega može biti previše

■ Muči me - je li u pravu mlada hrvatska poetesa koja tvrdi da se mnogi hrvatski intelektualci sve više guraju i nadmeću, opsjednuti iracionalnim strahom i međusobnim razmiricama... i još me muči »crvić« sumnje - je li Dubravko Horvatić stvaran ili je samo zrcalna slika nekog drugog u ogledalu zvanom Hrvatsko slovo. Bilo kako bilo, njemu ili tom drugom, ili i jednom i drugom, bez sumnje, godi strogo propisana količina državljanosti i kreativnosti, ni manja ni veća od uzorka te im slijedom toga ne trebaju suradnici nego penjačice-povijue

Piše: Ivan MARTINAC

(to mogu jamčiti) protiv svih po vlastita, a glede drugoga (Dubravka Horvatića) nije baš jasno u ime čega i od koga brani to što brani, koga štiti, što zastupa. Možda čete Vi, s obzirom na svoje golemo iskustvo, stjecano u dvije Jugoslavije i dvije neovisne Hrvatske, makar djelomice shvatiti njegova temeljna načela i njegove pobude.

Križ

23. lipnja ove godine NEDJELJNA JE DALMACIJA objavila moje otvoreno pismo Dubravku Horvatiću pod tvrdim naslovom KRIŽ, ulomak otvorena pisma Slavku Mihaliću (iz 89.) i ulomak pamfleta Jadranka Sinkovića LOGIKA NACIONALNOG STADA, kojim je napao moje pismo Mihaliću.

30. lipnja Dubravko je Horvatić u svojim novinama (što nije red) u sastavku O JEDNOM OTVORENOM PISMU I NJEGOVOJ PREZENTACIJI zamjerio NEDJELJNOJ na tiskanju teksta što ih je on, prethodno, odbio tiskati. Na taj sastavak nitko nije odgovorio, ni urednici NEDJELJNE, a ni ja, iako bi bilo bolje da jesam, jer je moju šutnju Horvatić shvatio kao uzmak te se ponovno oglasio i to u uvodniku HRVATSKOG SLOVA, 25. kolovoza, posve nerazumnim pamfletom (kao iz pera J.S.-a) KAMPANILIZAM I KOZMOPOLITIZAM. Što sada? Nije teško pogoditi. Evo me, strpljivo sjedim, unatoč reumatičnim bolovima što me podsjećaju na Rénea Chara, i na staroj Olympiji 66 pišem Vama, poglavito stoga što se nadam da će Vaši zaključci svima koristiti, a i zato što nema nikakva smisla opet pisati Horvatiću.

Ime

Ponovit ću doslovno: U svojem lipanjskom sastavku Dubravko Horvatić tumači da moje pismo nije objavljeno, jer je 1. predugo i 2. bespredmetno. Budući da je dužina bila samo četiri kartice, o njoj nije govorio, nego je pokušao raščlaniti bespredmetnost. Na samom početku kaže: »Bespredmetno je da Ivan Martinac, nakon šestog broja Hrvatskog slova, raspravlja o njegovu nazivu.« Kakva besmislica! Nakon kojega broja Horvatić priznaje osnovanost rasprave, ili drugim riječima, zar Horvatić zna ono što nitko ne zna — koliko je zrna u Zenonovoj »hrpi graha«. NOMEN EST OMEN. Ime je znak, bitno obilježje, a ja sam prigovorio da HRVATSKO SLOVO zvuči kao stručni časopis za glagoljicu ili bosančicu i pri tome stojim.

U HRVATSKOM VOJNIKU pridjev je nužan da bi se isti razlikovao od vojnika — zločinaca, u HRVATSKIM OBZORJIMA više nego razumljiv, a u HRVATSKOM SLOVU ni jedno ni drugo.

Horvoje Hitrec (u GLOBUSU od 9. lipnja) izjavljuje: »Kad netko želi Hrvatsku optužiti za konzervativizam i kič, samo navodi učestalost pridjeva HRVATSKI i učestalost pojavljivanja crkvenih predstavnika, na beznačajnim manifestacijama. Ja mislim da se pridjev HRVATSKI nikad ne može previše često izgovoriti.« I ja sam, priznajem, u srpnju 93. napisao: »Nikada dovoljno toga pridjeva.« Ipak, nije tako! Svega može biti previše, jer sve je, zapravo, ritam i mjera, a u svezi s »pojavljivanjem crkvenih predstavnika na beznačajnim manifestacijama« hrvatski su biskupi dovoljno rekli. Hrvatskoj ne treba veći papa od Pape.

Suradnici

U nastavku raščlanjivanja mog teksta Horvatić se pita znam li ja gdje žive Vladimir Pavlović, Mladen Vuković, Deša Diana, Jakša Fiamengo, Krešimir Šego, Mario Mimica, Davor Mojaš i drugi suradnici HRVATSKOG SLOVA, a pita se stoga, jer je moja tvrdnja da on, Horvatić, tražeći suradnike »nije protekao vrat do južnih padina Dinare, Velebita, Biokova« neosnovana i bespredmetna. Po Horvatiću! Istina je, naravno, posve drukčija. Prebrojio sam sve potpisnike tekstova i to ne u prvih šest (što je bilo dovoljno za odgovor) nego u deset brojeva SLOVA i rezultat je sablažnjiv.

Dunkve, tu je naprije Stjepan Šešelji, koji predstavlja nakladnika, Dubravko Horvatić, glavni i odgovorni, Mile Pešorda, njegov zamjenik, te urednički kolegij. Od njih dvanaestero petero ima stalne rubrike, a povremeno pišu još troje. Zatim, drugih dvanaestero (koji nisu u kolegiju) također ima stalne rubrike. Zatim, tu su osobe koje suraduju »više nego povremeno« (5 ili 6 puta). Ima ih 7. Tu su i oni za koje se može reći da »povremeno« suraduju (3 ili 4 puta). Ima ih 19. Slijede oni kojima su tekstovi objavljeni dva puta. Ima ih 20. HRVATSKO SLOVO (recimo i to) koristi za prijevode s deset jezika — 20 prevoditelja. Do sada ih je, ako sam dobro zbrojio — 90. Elem, među tih devedeset, koji bi se mogli nazvati suradnicima, nalazi se i Luko Paljetak, u ulozu pjesnika i prevoditelja. Najposlije su oni s jednokratnim prilozima. Uključivši i gospodu iz južne Hrvatske ima ih — 84. A tih s juž-

nih »padina« (osim Paljetka) ima čak osmero. Dubravko je Horvatić zaboravio spomenuti Ladu Martinac i Zorana Vukmana, a ja nisam našao (s njegova popisa) Mladena Vukovića. Također nisam ubilježio Branka Bavčevića, kojemu je HRVATSKO SLOVO posthumno tiskalo nekoliko pjesama, te Franu Barasa i Stipu Vukovića, koji su jednom sudjelovali u rubrici JEKA (pisma čitatelja), što se ne računa. Sve u svemu, promatrajući imena, »južnjaka« ima 5%, a promatrajući tekstove (što je preciznije) oko 1,5%.

Poštovani kolega, cijenjeni akademike. Mogu zamisliti Vaš komentar — pametan, bez uvijanja, ali ne pretjerano oštar. Ja sam, na žalost drukčiji (vjerojatno zbog kamena, na kojemu su moji preci rasli) te moram ovako: Samo bestidan, lud ili pijan čovjek može ljude za jednokrat-

bilo kakvim promjenama ustavnog statusa hrvatskoga književnog jezika, ja sam jednostavno uzvratilo da to nije istina.

Jadranko je Sinković (po uputama glavnog urednika VJESNIKA Steve Maoduša) u VJESNIKU od 30. siječnja 1989. bezočno napao moje pismo upućeno potpredsjedniku DKH Slavku Mihaliću (da bi ga isti pročitao na plenumu 27. siječnja), a uzgred i na »mala vrata« objavljeno u VJESNIKU, 28. siječnja.

Tim sam pismom, kao hrvatski književnik, molio druge književnike da podrže moj prijedlog izmjene konstitutivnog člana tadašnjeg hrvatskog Ustava, čime bi se riješili i jezični problemi.

Medutim, taj (navodno nacionalistički) »vrući kesten« nitko nije želio prihvatiti. Ni Mihalić, ni Hitrec, ni Tudman (koji je, također, bio na plenumu), a kada je 17. srpnja, u rrvatskom Saboru,

■ Ne tražim za sebe prvenstvo u »konstituciji Hrvatske«, a kako bih i tražio kada moje »radikalno« rješenje nije ugrađeno ni u današnji hrvatski Ustav. Također mi nije namjera omalovažiti udjel Hrvoja Hitreca u stvaranju hrvatske države, čak i kada bih znao koliki je. Uistinu, meni ništa od toga ne treba, jer sam od onih koji su svjesni da sva zemaljska priznanja (pa i zaslužena) udaljavaju čovjeka od nebeskih. To je, uostalom, zlatna nit Pascalova »kladenja« na Boga

nu »upotrebu« zvati suradnicima i još se dičiti time.

Ustav

Konačno, Horvatić zlonamjerno izvrće i moj glavni prigovor HRVATSKOM SLOVU (i Hrvoju Hitrecu). Piše: »Bespredmetno je da Ivan Martinac traži za sebe prvenstvo u »konstituciji Hrvatske« na temelju svoga pisma u Vjesniku od 28. I. 1989., kako kaže »čitav mjesec prije prvoga javnog skupa HDZ-a u prostorijama Društva književnika«, a to pismo, uostalom, uopće ne donosi ništa od onoga za što se HDZ na skupu u DKH 28. II. 1989. zalagao, nego predlaže da SRH bude »nacionalna država hrvatskog naroda, te država pripadnika drugih naroda i narodnosti što u njoj žive«. Time Ivan Martinac samo nastoji omalovažiti nemali udjel Hrvoja Hitreca u stvaranju hrvatske države.

Da ti pamet stane!

Kada je Hrvoje Hitrec u nastupnom broju HRVATSKOG SLOVA, 28. travnja, prilično maglovito izjavio da se je početkom 89. u dnevnom novinama pojavio napis »Logika nacionalnog stada«, kao odgovor na više nego odlučno opiranje hrvatskih književnika (na plenumu DKH)

Slavica Bajan pročitala istovjetan prijedlog, samo je 40 zastupnika glasovalo za nj.

Kampanilizam?

Dakle, ja ne tražim za sebe prvenstvo u »konstituciji Hrvatske«, a kako bih i tražio kada moje »radikalno« rješenje nije ugrađeno ni u današnji hrvatski Ustav. Također mi nije namjera omalovažiti udjel Hrvoja Hitreca u stvaranju hrvatske države, čak i kada bih znao koliki je. Uistinu, meni ništa od toga ne treba jer sam od onih koji su svjesni da sva zemaljska priznanja (pa i zaslužena) udaljavaju čovjeka od nebeskih. To je, uostalom, zlatna nit Pascalova »kladenja« na Boga.

Sve sam ovo, cijenjeni kolega, bio voljan prešutjeti, ali Horvatić se »namecio« na me kao mačka na mlijeko, miš na sir.

U uvodniku HRVATSKOG SLOVA od 25. 8. pod naslovom KAMPANILIZAM I KOZMOPOLITIZAM izmišlja nekog »panonskog« kulturnog djelatnika, koji mu je, kaže, prigovorio da je »posve mediteranizirao Hrvatsko slovo« (što je golemo budalaština) i nastavlja: »Uredništvo Hrvatskog slova primilo je svojodobno slično pismo od jednoga

drugoga kulturnoga djelatnika, koji nam je predbacivao da nismo »protegli vrat do južnih padina Dinare, Velebita, Biokova« i nije ga objavilo iz istih razloga, zbog kojih ne objavljuje ni pismo o kojemu je sada riječ, no to pismo, u kojem nas se optužuje za sljepilo prema hrvatskom jugu, objavile su neke druge novine, očito ne iz ljubavi prema njegovu autoru, nego zato da bi Hrvatskom slovu predbacile nedemokraciju i da bi ugodile kampanilistima iz svoga okoliša. No, ako je Hrvatsko slovo, kada se teritorijalno i duhovno integralizira, ista nepotrebno, pa i štetno, onda je to kampanilizam, koji tjera vodu na mlin protuhrvatskog autonomstva...«

Eto, u Horvatićevu »laboratoriju«, tijekom dva mjeseca šutnje, postao sam zagovornik kampanilizma i autonomstva, iako svi (koji me znaju) znaju da sam hrvatski unitarist, tj. da je moje političko načelo da je Hrvatska premalena za neku drugu opciju. Što odgovoriti? Prvo — ne razumijem zašto Horvatić u svojem pamfletu — uvodniku nije naveo moje ime budući da mi je tekst objavljen u NEDJELJNOJ DALMACIJI. Drugo — ja ne pripadam kulturnim djelatnicima, djelatnicima u kulturi, a ni »stvaraoacima kulture« (sintagma Dubravka Jelčića). Ja sam, jednostavno, filmski autor i pjesnik.

Treće — nikada se nisam varavao da me objavljuju iz ljubavi, ali je Horvatićeva tvrdnja — da je KRIŽ tiskan kako bi urednici zadovoljili kampaniliste iz svojega okoliša posve nerazumna kada se zna da je redakcija NEDJELJNE odavno u Zagrebu, u Horvatićevu okolišu.

Četvrto — nisam prigovorio na manjak priloga o Jugu, nego na manjak suradnika iz južne Hrvatske jer suradnici stvaraju profil (lce i naličje) novine.

Deržanstvo

Peto — budući da ni drugi dijelovi mog teksta (o imenu tjednika, o nekim događajima iz 89.) nemaju ama baš nikakve veze s kampanilizmom, pitam se odakle su izvadene tolike količine duhovnog smeća, otkuda tolika nadutost i toliko licemjerje.

Prije dva tjedna, Dubravko je Horvatić slavedobitno zaključio da je na njemu, putem riječi i slova, ispuniti svoje »deržanstvo«, kako bi rekao Starčević, tj. dužnost. Ali što je pobogu, os-

novna dužnost glavnog i odgovornog urednika? Ta, valjda, da bude objektivan. A ne može biti objektivan ako nije informiran. A Horvatić nije informiran, jer ne želi biti. Naprotiv, toliko je indolentan (trom, ravnodušan) u svojoj neinformiranosti da to graniči sa zlonamjernošću.

Poštovani gospodine, doista sam Vam uzeo previše vremena. Žurim završiti, a muči me — je li u pravu mlada hrvatska poetesa koja tvrdi da se mnogi hrvatski intelektualci (to je onaj još što ga opet dijele na poštene i nepoštene) sve više guraju i nadmeću, opsjednuti iracionalnim strahom i međusobnim razmiricama... i još me muči »crvić« sumnje — je li Horvatić stvaran ili je samo zrcalna slika nekog drugog u ogledalu zvanom HRVATSKO SLOVO.

Bilo kako bilo, njemu ili tom drugom, ili i jednom i drugom, bez sumnje, godi strogo propisana količina državljanosti i kreativnosti, ni manja ni veća od uzorka te im slijedom toga ne trebaju suradnici nego penjačice-povijue...

Bog Vas pozivao, gospodine, do sretnijih vremena. U Splitu, 14. rujna 1995.